

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent samråd
Titel	Spørgsmål N-Q
Målgruppe	Folketingets Uddannelsesudvalg
Arrangør	Folketingets Uddannelsesudvalg
Taletid	20 minutter
Tid og sted	Tirsdag den 27. februar 2007, kl. 14.00

Disposition

1. Indledning
2. Spørgsmål N
3. Spørgsmål O
4. Spørgsmål P
5. Spørgsmål Q

1. Indledning

- Der har i længere tid i medierne jævnligt været omtale af mobning i skolen som et stort problem, ikke mindst i forhold til grundskolen. Jeg hilser denne debat velkommen, især fordi mobning faktisk bedst bekæmpes med åbenhed og oplysning. Jo mere fortielse og fornægtelse jo bedre trives det uvæsen, som mobning er.
- Dette er den røde tråd for mig i besvarelsen af de følgende spørgsmål.

2. Spørgsmål N

”Vil ministeren redegøre for regeringens indsats mod mobning på de danske skoler og uddannelsesinstitutioner?”

Svar:

- Regeringens indsats har især været at sikre rammerne for arbejdet for et godt undervisningsmiljø på skoler og uddannelsesinstitutioner.
- Formidleren af information om og hjælpemidler til dette arbejde har især været Dansk Center for Undervisningsmiljø, som blandt andet har taget initiativ til Den nationale Trivselsklæring, som i marts 2004 samlede en lang række myndigheder og organisationer om den opgave, at sætte fokus på børns og unges trivsel i skolen.
- God trivsel betyder blandt andet fravær af mobberi.
- Kommunernes Landsforening, Danmarks Lærerforening, skoleledernes organisation, elevernes organisation og Skole og Samfund gik anført af Undervisningsministeriet og Dansk Center for Undervisningsmiljø forrest i denne kampagne.
- Fordi kampen mod mobning skal føres på den enkelte skole er det netop kommunalbestyrelser, ledere og lærere, elever og forældre, der skal tage ansvar for opgaven lokalt.

- Love og regler løser ikke problemet. Selv den mest intensive informationsindsats er ikke nok. Det der tæller, er den daglige indsats dér, hvor børn og unge færdes.
- Jeg mener, at det første skridt i bekæmpelsen af mobning er, at mobning ikke lever en skjult tilværelse, men kommer frem i lyset – både i den offentlige debat og i den daglige praksis på skolerne, mellem elever, lærere, ledelser og i skolebestyrelsens arbejde. Derfor kan man ikke uden videre se det som udtryk for, at indsatsen har fejlet, hvis der er flere elever, der svarer ærligt på, at de oplever mobning.
- Debatten i medierne har været god til at skabe fokus på skadevirkningerne af mobning, men har på den anden side også rykket ved folks holdninger til mobning. Grænsen for, hvad man vælger at betragte som mobning flytter sig, og man bliver mere bevidst om, hvad der kan tolereres som gemytligt drilleri, og hvad der må afvises som nedbrydende mobning.
- Der har været mange initiativer mod mobning, både med udgangspunkt i lovgivning, regler og initiativer fra Undervisningsministeriet, Dansk center for Undervisningsmiljø, Det kriminalpræventive Råd, Børns Vilkår og andre centrale myndigheder og organisationer, men så sandelig også ude i skolerne og i lokalsamfundet.
- Mobning har noget at gøre med ansvarsfølelse. De voksne skal tage ansvar for deres børn og lære dem, at de hverken selv må udsætte andre for mobning eller selv skal underkaste sig mobning eller anden nedværdigende behandling.
- Det er vigtigt, at børn bliver bakket op og støttet hjemmefra, så de fra barnsben lærer, at alle mennesker ikke er ens, og at man skal respektere forskellighed og mangfoldighed.
- Når barnet kommer i skole, er det lærerens opgave at sørge for, at barnet ikke bliver overladt til sig selv. Læreren er ofte den, som er tættest på barnet, og vil derfor hurtigt kunne se, om barnet trives blandt de andre børn i klassen. Såfremt læreren konstaterer, at barnet enten selv mobber, eller har været udsat for mobning, skal der fra skolens side etableres kontakt til forældrene, så man i samarbejde kan finde en løsning på problemet og hjælpe barnet.
- Jeg mener derfor, at det er helt essentielt, at de voksne tager deres del af ansvaret og skaber opmærksomhed omkring barnets forhold – også i skolen.

- Mobning er en del af det psykiske undervisningsmiljø og derfor omfattet af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø. I henhold til denne lov er alle skoler og uddannelsesinstitutioner forpligtet til jævnligt at udarbejde vurderinger af undervisningsmiljøet på den enkelte skole eller institution. Undervisningsmiljøvurderingen skal blandt andet afspejle forholdende vedrørende det psykiske, fysiske og æstetiske miljø på uddannelsesstedet.
- Et af de vigtigste elementer i en undervisningsmiljøvurdering er, at eleverne og de studerende får mulighed for at få indflydelse på undervisningsmiljøet på deres uddannelsessted. Det er DERES skole, og de er der for at lære. Derfor er eleverne og de studerende de nærmeste til at kunne bidrage til en kortlægning af problemer og til at anvise, hvad der vil kunne fremme deres trivsel og indlæring. Skolens ledelse skal derfor sørge for at inddrage eleverne og give dem mulighed for at påvirke arbejdet omkring undervisningsmiljø.
- Når undervisningsmiljøvurderingen er udarbejdet, skal skolerne løbende sørge for, at den altid er tidssvarende og afspejler de problemer, der måtte være på skolen. Skolen skal udarbejde en handlingsplan hvor det fremgår, i hvilken takt og rækkefølge de konstaterede problemer skal løses.
- Endelig skal skolerne sørge for, at undervisningsmiljøvurderingerne er tilgængelige for alle på internettet, så der skabes mest mulig åbenhed og synlighed med hensyn til skolens arbejde med undervisningsmiljøet.
- Ministeriet har det seneste år gennemført en omfattende tilsynsindsats for at sikre, at skolerne har udarbejdet de lovpligtige undervisningsmiljøvurderinger - en indsats, der efter alt at dømme har haft særdeles gode resultater.
- I 2004 gennemførte Rambøll Management på foranledning af Undervisningsministeriet en landsdækkende undersøgelse af omfanget af skolernes og uddannelsesinstitutionernes overholdelse af undervisningsmiljøloven.
- Undersøgelsen viste, at der var en del skoler, der fortsat ikke havde udarbejdet en undervisningsmiljøvurdering.
- Undervisningsministeriet iværksatte på baggrund af undersøgelsen en systematisk tilsynsindsats blandt andet med henblik på at sikre, at alle kommuner sørger for, at de kommunale skoler opfylder lovgivningens krav om vurderinger af elevers og studerendes undervisningsmiljø.
- Som led i tilsynet har Undervisningsministeriet i efteråret 2005 indhentet oplysninger fra blandt andet samtlige kommuner om status for de kommunale skolars undervisningsmiljøvurderinger. På baggrund af oplysningerne har Undervisningsministeriet i efteråret 2006 pålagt samtlige kommuner med skoler, der endnu ikke i efteråret 2005 havde gennemført og offentlig-

gjort en undervisningsmiljøvurdering, at sikre at lovens krav hertil blev opfyldt senest den 1. januar 2007 for samtlige kommunens skoler.

- Til brug for løsningen af opgaven har Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, stillet en række tekniske hjælpemidler og tilbud om konsulent-ydelser mv. til rådighed for skolerne.
- DCUM, der er oprettet ved lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø, spiller som nævnt en vigtig rolle og yder rådgivning og vejledning til både elever, studerende, uddannelsessteder og andre myndigheder i spørgsmål, der vedrører undervisningsmiljø, herunder mobning.
- I efteråret 2006 lancerede DCUM for eksempel i samarbejde med Danmarks Radio en storstilet landsdækkende kampagne mod mobning i grundskolen. Kampagnen, der bar navnet ”Attention Mobning”, havde til formål at fremme social trivsel og forbedre undervisningsmiljøet i grundskolen ved at:
 - Medvirke til at reducere omfanget af mobning i grundskolen
 - Skabe øget bevidsthed om mobning, dens vækstbetingelser og konsekvenser
 - Udbrede metoder til at forebygge og bekæmpe mobning
 - Motivere så mange skoler som muligt til at indføre en aktiv og kvalificeret antimobbestrategi
- Kampagnen bestod af en række forskellige elementer, blandt andet tv- og radioprogrammer, telefonlinjer (hotlines), et elektronisk danmarkskort over skoler med antimobbestrategi og en metodehåndbog, som præsenterer en lang række forskellige vinkler på og ideer til skolers antimobbearbejde.
- Det specielle ved metodehåndbogen, som i øvrigt bærer titlen ”Er du med MOD mobning – 42 veje til bedre trivsel”, er, at input til hver af bogens mange metodebeskrivelser er leveret af lærere, skoleledere, pædagoger og andre, der har arbejdsprocessen med elevernes trivsel helt inde under huden. Håndbogen er et virkelig godt opslagsværk, og jeg har selv været meget begejstret for at læse i den. Det er en guldgrube af gode eksempler til inspiration.
- Det er en vigtig del af regeringens indsats for at skabe rammerne for bekæmpelse af og forebyggelse mod mobning: At vi formidler, hvad der virker i kampen mod mobning.

3. Spørgsmål O

”Vil ministeren forklare årsagerne til, at ministeren har valgt ikke at ville lovgive

mod mobning?”

Svar:

- Det skyldes, at vi allerede har en lovgivning. Vi har en lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø, som gælder for al offentlig og privat undervisning, og som giver eleverne et retskrav på et undervisningsmiljø, der fremmer deltagernes muligheder for udvikling og læring.
- I folkeskolen indebærer denne lov i forening med folkeskolelovens § 1 og den almindelige ansvarsfordeling for folkeskolen, at både kommunalbestyrelsen, skolebestyrelsen, skolelederen og personalet på skolerne har pligt til at sikre eleverne mod mobning. Dette forhold kunne jeg godt tænke mig at slå fast en ekstra gang med syvtommersøm i bemærkningerne til et kommende lovforslag om præcisering af ansvarsforholdene i folkeskolen, der vil blive drøftet i folkeskoleforligskredsen i den nærmeste fremtid.
- Bekendtgørelsen om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen indeholder regler om krav blandt andet til samværsformer, arbejdsklima og indgrebsmuligheder, som skal udmøntes lokalt blandt andet af skolebestyrelser og ledelser.
- For det gymnasiale område er der ligeledes fastsat regler for, at institutionerne bl.a. gennem studie- og ordensreglerne skal bidrage til et godt undervisningsmiljø for eleverne. Det følger af § 1 i bekendtgørelse nr. 1222 af 4. december 2006 om studie- og ordensregler i de gymnasiale uddannelser.
- Endvidere fremgår det af den vejledning (vejledning nr. 92 af 4. december 2006), der er udarbejdet i tilknytning til bekendtgørelsen, at institutionen bør overveje at udarbejde et sæt af normer for skolens demokratiske og etiske værdigrundlag og menneskesyn, herunder normer for elevernes adfærd både i og uden for undervisningen.
- De lokalt fastsatte studie- og ordensregler, der udarbejdes for gymnasiet i samarbejde med eleverne og lærerne, skal omfatte regler for almindelig orden og samvær og skal beskrive, hvilke sanktioner institutionens leder kan iværksætte over for en elev, der ikke overholder reglerne. Af bekendtgørelsens § 7 fremgår, hvilke sanktioner der kan iværksættes. Det er institutionens leder, der ud fra et konkret skøn over, hvorvidt der er tale om uacceptabel adfærd, fx mobning, træffer afgørelse om en relevant sanktion, der i alvorlige tilfælde vil kunne betyde bortvisning fra institutionen.
- Tilsvarende gælder for de erhvervsrettede ungdomsuddannelser.
- Jeg mener ikke, at der er behov for yderligere lovgivning på området. Hvis der er eller på et tidspunkt opstår behov for ny lovgivning, ville en ændring

af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø eventuelt kunne komme på tale. Foreløbig mener jeg dog ikke, at der er et sådant behov.

4. Spørgsmål P

”Taget i betragtning af at Undervisningsministeriet selv har kortlagt mobning til at ramme 25 pct. af alle danske børn, bedes ministeren kommentere for den manglende vilje til at inddrage erfaringer fra Sverige, hvor det tilsvarende tal er nede på 6 procent?”

Svar:

- Jeg er ikke bekendt med, at Undervisningsministeriet har foretaget en kortlægning af mobning, som har vist, at mobning rammer 25 pct. af alle danske børn.
- Jeg har heller ikke noget grundlag for at forholde mig til oplysningen om omfanget af mobning i de svenske skoler.
- I det omfang der er gjort erfaringer i Sverige eller andre steder, som vi kan gøre nytte af i Danmark, mener jeg da bestemt, at vi skal lære af sådanne erfaringer. Det har vi også gjort tidligere. For eksempel er Den nationale Trivselsundersøgelse blandt andet inspireret af erfaringer fra Canada, som blandt andet medlemmer af dette udvalg og medarbejdere i undervisningsministeriet blev bekendt med i forbindelse med en studietur til Nordamerika.
- I forbindelse med den nationale kampagne ”Attention Mobning”, som DCUM og DR har stået i spidsen for, og som jeg redegjorde for i mit svar på spørgsmål N, offentliggjorde DCUM 38.000 børns svar på spørgsmål om mobning. Tallene viste, at 18 % af eleverne i 4. – 10. klasse føler sig mobbede i skolen.
- Jeg synes at 18 % er et alarmerende højt tal og finder det uacceptabelt, at så mange børn føler sig mobbede i skolen. Hvert eneste barn, der bliver udsat for mobning, er et barn for meget. Vi kan og skal ikke acceptere, at børn enten selv mobber eller bliver udsat for mobning.
- Undertiden foretages der i medierne sammenligninger mellem data for omfanget af mobning i Danmark, Norge og Sverige.
- De undersøgelser, der indtil nu er foretaget af mobning, trivsel og undervisningsmiljø i henholdsvis Danmark, Norge og Sverige, og som Undervisningsministeriet er bekendt med kan imidlertid ikke sammenlignes direkte.

Nogle af de væsentligste forskelle er målgruppens alder, type af uddannelsesstilbud, spørgsmålenes karakter og tidspunktet for undersøgelserne.

- Jeg finder ikke, at der umiddelbart er inspiration at hente fra den ofte fremhævede svenske lov om forbud mod diskriminering og anden krænkende behandling af børn og elever, som især angår institutionelle krænkelse, altså forbud mod at skolen eller lærerne diskriminerer eller mobber.
- I Danmark er denne beskyttelse indeholdt i den generelle lovgivning om diskriminationsforbud, ligesom det almindelige disciplinære system kan tage hånd om indgreb mod skoleledere eller lærere, der tilsidesætter deres forpligtelser i forhold til at forebygge og bekæmpe mobning, eller hvis de selv deltager i eller opmuntrer til mobning.
- Det, der senest har været fremme, er, at man i Sverige overvejer at skabe hjemmel til at forflytte elever, der mobber.
- Denne mulighed eksisterer i forvejen i Danmark, idet der i bekendtgørelsen om foranstaltninger til fremme af god orden i folkeskolen er fastsat regler om disciplinære foranstaltninger, der kan træffes over for elever i folkeskolen.
- Bekendtgørelsen opregner en række sanktionsmuligheder, som skolen kan anvende over for elever, der trods forudgående samtaler, påtaler eller advarsler ikke overholder skolens ordensregler.
- Det af regeringen nedsatte Disciplinudvalg har anbefalet en ajourføring af denne bekendtgørelse, og selvom bekendtgørelsen egentlig indeholder det nødvendige og tilstrækkelige, så vil jeg overveje at følge denne anbefaling for at tydeliggøre reglerne mest muligt.

5. Spørgsmål Q

”Vil ministeren redegøre for, hvad regeringen vil gøre for at få nedbragt problemerne med mobning på de danske skoler og uddannelsessteder?”

Svar:

- Som det er fremgået af mine svar på de stillede spørgsmål N – P findes der en lang række retsregler, der tager sigte på at bekæmpe mobning på alle skoler og uddannelsessteder. Desuden har vi det nationale videncenter DCUM, som bidrager til at fremme god praksis og at udvikle metoder og redskaber på området. Regeringens indsats vil bestå i at øge anvendelse af disse instrumenter og at øge udbredelsen af god praksis, herunder at insister-

re på, at de dagligt ansvarlige parter på skolerne og i kommunerne varetager deres opgaver med omhu og præcision.

- Centralt fastsatte regler og tilbagevendende kampagner er ikke tilstrækkeligt.
- Der skal også en holdningsændring til. Forældrene, lærerne og pædagogerne skal tage deres del af ansvaret og være gode forbilleder for børnene. Børn skal lære, at alle mennesker ikke er ens, og at det er vigtigt at have gensidig respekt og forståelse for hinanden.
- Jeg mener, at bekæmpelse af mobning er et fælles ansvar. Derfor overvejer jeg, at stille mig i spidsen for en række initiativer med inddragelse af alle gode kræfter. KL, Danmarks Lærerforening og Skole og Samfund samt Danmarks Skolelederforening er nogle af de aktører og samarbejdsparter, som vil kunne bidrage til, at der sættes yderligere fokus på bekæmpelse af mobning.
- Disse aktører kan hver især nå ud til lige præcis de rette personer, der kan formidle budskabet videre, f.eks. til medlemmerne i en kommunalbestyrelse, skolelederne, lærerne, forældrene og børnene. Derfor skal en forstærket indsats tage udgangspunkt i et samarbejde mellem disse parter.